

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמג

(ד) עליו: ד (יג) *אם נמצא טעות בספר-תורה (יד) בשעת קריאה, מוציאין ספר-תורה (ה) אחרת

באר היטב

הוא שאם צדן לא קרא שלשה פסוקים קודם השעות ע"פ עד שיקרא ג"פ ומכרף לאחרית, ואם הוא פחות מג"פ סמוך לפקשה גומר הפקשה, ואם

משנה ברורה

ד (יג) אם נמצא טעות וכו'. כדי להכין את דברי זה הסעיף אקדים לזה הקדמה קצרה, והוא: דהנה דעת רב הפוסקים דספר-תורה שחסר תבה אחת או אות אחת או שנמצא בה טעות, פסולה לקרות בה, ולדידהו אם נמצא בה טעות אפלו לאחר שכתב קראו שבעה קריאות צריך לחזור לראש בספר-תורה הכשר ולקבץ עליה, דאזתה קריאה ראשונה כמאן דליתא דמלא. ודעת מקצת פוסקים, דאפלו חסר כמה פסוקים, וכל-שכן כשנמצא בה טעות בעלמא, אף דלא נקראת ספר-תורה לענין שנים בה מצות עשה של תמיכת ספר-תורה, מכל מקום מתיר לקרות בה אם אין לו אחרת. והנה המחבר בסעיף ג סתם, דלכתחלה אין להוציא ספר-תורה פסולה לקבץ עליה אפלו במקום שאין לו אחרת, אחר דרב הפוסקים סוברין דאסור; אף אם נמצא הטעות אחר שכתב קראו הסדר, פסק הרב רבי יצחק ב"ר דוד דלענין דיעבד סומכין על דעת קצת פוסקים הנ"ל⁽⁸⁾ (יג) שמכשירין לקרות בה, ועלמה להם הקריאה⁽⁹⁾ ואין צורך להוציא ספר-תורה אחרת, והסכימו עמו האחרונים בזה. והוא הדין אם נמצא הטעות בין גברי לגברי ועדין לא השלימו השבעה קריאות, לענין מה שכתב קראו סומכין על דעת המקלין הנ"ל שיצאו בדיעבד, אף לקרות בה עוד אסור, ומוציאין אחרת ומתחילין ממקום שפסקו הקריאה⁽¹⁰⁾, ומשלימין הקריאות עם אותם הראשונים שקראו בפסיעת, והנה דגם הם מצטרפין להשבעה קריאות כיון שהוא בדיעבד, וכנ"ל [וכתבו האחרונים, דמכל מקום אם אפשר טוב יותר שיקראו שבעה קריאות בספר-תורה שהוציאו]. וכל זה אם כבר ברך ברכה אחרונה בפסולה, אבל אם באמצע קריאתו מצא טעות, אפלו כבר קראו הרכה פסוקים [וכל-שכן כשלא קראו צדן שלשה פסוקים], (יג) וגם אפלו גמר קריאתו לגמרי, כל שלא ברך צדן ברכה אחרונה אין לקבץ ברכה אחרונה על הפסולה, דזה הוא לכתחלה, אלא יוציאו אחרת ויקראו שם שלשה פסוקים⁽¹¹⁾ ויברך שם ברכה אחרונה לבד⁽¹²⁾. וזה שיטת מהר"י ב"ר שם המדבר בסעיף זה. ודעת המקדכי, שאם כבר קראו שלשה פסוקים ואפשר להפסיק שם, שאינו שני פסוקים סמוך לפקשה⁽¹³⁾, פוסקים שם ויברך ברכה אחרונה, ומוציאין אחרת לעלות שמה יתר הקריאות; ואם צדן לא קרא שלשה פסוקים, או שקרא שלשה פסוקים אלא שנשאר רק שני פסוקים סמוך לפקשה, שאי אפשר להפסיק שם, יקרא הטעות בעל-פה⁽¹⁴⁾ ויגמר קריאתו בפסולה, ויברך ברכה אחרונה ואחר-כך יוציא אחרת [וכן אם הוא בראש-החדש וכיוצא, שצריך להשלים הפקשה לחובת היום ואין להוסיף על הקריאות, ואם-כן כשהטעות בקריאת הרכיבי אי אפשר להפסיק שמה לבד ברכה אחרונה, ויגמר הקריאה בספר הפסול ויברך ברכה אחרונה]. והרמ"א בהג"ה עשה (יג) כעין הכרעה ביניהם, והוא: דאם לא קרא צדן רק שני פסוקים, (יד) או אפלו קרא שלשה פסוקים אף שאי אפשר להפסיק שם, כגון שהוא שני פסוקים סמוך לפקשה וכיוצא בזה, לא יברך ברכה אחרונה, אלא יוציא אחרת ויגמר קריאתו שמה ויברך ברכה אחרונה, וידע דהמחבר; אבל אם כבר קרא שלשה פסוקים והוא במקום שאפשר להפסיק שם, דעתו כהמקדכי ויברך ברכה אחרונה על הפסולה ואחר-כך יוציא אחרת. ועמה נבוא לבאר דברי השלחן-ערוך בפרט: (יד) בשעת קריאה. פירוש, שלא קראו צדן רק מקצת העולין, דבגשלים סדר הפקשה ואחר-כך נמצא הטעות אין מוציאין אחרת, (טו) בדיעבד סומכין אפוסקים דמכשירין קריאה בספר-תורה פסולה, ומגרי המחבר דנמצא הטעות בין גברי לגברי, ולכן כל האנשים שכתב קראו עולין למנין שבעה ואף האחרון, דהרי דיעבד גמור:

שער הציון

(יג) ואף דהם מירי דוקא אם אין לו אחרת, כאן שהוא בדיעבד שכתב קראו, לקא דמא: (יג) לבושי-שדר: (יג) שצריא-אפרים: (יד) אליה רבה ושצריא אפרים ומגרי-גבורים: (טו) אחרונים:

מהחמש והש"ן קרא מהס"ת, מ"א: (7) עליו. וקאי אסעיף ב אם כתוב כל חמש לבדו: (ה) אחרת. הכ"ח כתב דפסק הש"ע אינו נכון, והמנהג

באר היטב

סימן נג ובפרי חדש שם⁽¹⁾: * אם נמצא טעות בספר-תורה וכו'. עין משנה ברורה שהערכנו את שלשת השיטות, הינו דעת השלחן-ערוך שהיא דעת מהר"י ב"ר, ודעת המקדכי, והכרעת הרמ"א ביניהם. ועין במגן-אברהם שםצד להורות כהכ"ח שחפ"ש בשיטת המקדכי [משום דנראה לו עקר לדינא דכשיוציאו ספר-תורה אחרת יצטרך לקבץ עליה, וממילא כשיגמר קריאתו שם יש חשש ברכה שאינה צריכה, דשם הלכה יוצאין ודי קריאה גם בספר-תורה פסולה, וממילא הנה אז הברכה ראשונה כחוקה, והוא עתה ברכה שאינה צריכה כשיברך שנית על אותה הפסוקים עצמן. אף שיטתו גס"כ מקשה מאד, דבשלמא המקדכי גופא סובר לדינא יוצאין בספר-תורה פסולה, כדמוכח שם בדבריו דלא הוי בה כי אם משעם דברים שכתב אסור לומר בעל-פה, אבל לא משעם דפסולה היא, ועל-כן הוא מתיר לגמר קריאתו שם, אבל אגן דמחמירין שלא לקרות לכתחלה אף במקום שאין לנו ספר-תורה כשרה, משום דרב הפוסקים סוברין דאין יוצאין בזה ידי קריאה, אס"כ אין נמיר לכתחלה לקבץ ברכה אחרונה, שהיא לדידהו ודאי ברכה לבשלה, משום גרם ברכה שאינה צריכה אחר כך. ומצאתי שכתב הקשה קטא זו נאון מהר"י מרגליות בפתיח-שירים שלחן. והנה דעת הגר"א בבאורי גס"כ כהמקדכי בזה, דכשיקרא ספר-תורה אחרת יצטרך לקבץ עליה, וקריאה על זה מהתיר דפרק בא לו שהוכח במקדכי, ועל זה כתב שער ראה זו אין להשיב, אבל בעקר דינא דמקדכי שסובר דיעבד קריאתו בספר הפסול ויברך אחר-כך, בודאי לא סבירא לה קושה, דהא הוא סבר דעקר כהפוסקים דאין יוצאין ידי קריאה אפלו בדיעבד בספר-תורה פסולה, וצריך לחזור לראש בספר-תורה כשרה, וממילא כשיברך שם אין כאן ברכה שאינה צריכה, דברכה ראשונה שכתב מקום קמא דליתא דמא, וכמו שכתב בתשובת הר"ש. והנה אף שבדורות הראשונים הנה המנהג ככמה מקומות לחזור לראש, וכמו שכתב הש"כ"ץ ודעת הגר"א, מכל מקום עתה לפי מה שנתפשטו ספרי השלחן-ערוך משמע מן האחרונים, שכל המקומות נתפשט המנהג בהוראת מהר"י ב"ר שאין צורך לחזור לראש הסדר, בדיעבד מה שכתב קראו אגן סומכין על קצת פוסקים המקלין; אבל אם הוא עוסק צדן באמצע הקריאה ונמצא טעות, יש בזה דעות חלוקין ומקומות חלוקין במנהג: יש מקומות שנתפשט המנהג רק בהשלחן-ערוך ובהכרעת הרמ"א, וכמו שכתב הש"ך ביו"ד דעה סימן רעט, ויש מקומות שנתפשט המנהג כהמקדכי וכמו שהוכח במגן-אברהם. ובאמת במקום שנתפשט המנהג קשה מאד לשנות המנהג, דכל אחד יש לו על מי לסמוך, ויכולין אנו לקרות עליהם "ועמך כלם צדיקים", וכמו שכתב השערי-אפרים, אף במקום שאין כאן צדן מנהג קבוע, משמע מהמגן-אברהם דיש להנהיג כהמקדכי, וכן העמיקו הסו"אדס והדור-הסו"אדס [ודברי הסו"אדס אדם מקשה מאד, שכתב בס' לג: אם נמצא טעות בספר-תורה, הכריעו האחרונים (עין מ"א סימן קמג וביאור הגר"א) דבמקום שאין מנהג קבוע אם נמצא טעות באמצע הקריאה, אפלו לא קרא צדן ג' פסוקים יקרא הטעות בעל-פה וישלים ג' פסוקים ויברך באחרונה וכו', עין שם שהעמיק כל דברי המגן-אברהם. והנה מה שצ"ע על זה לצד בבאורי הגר"א, משמע דלפיכך תפס שיטה זו משום דהמגן-אברהם והגר"א סוברין כן, ובאמת אין הגר"א סובר כן ויברך לאחריו, והוא ברכה לבשלה לדידהו, ומה שכתב שער ראה דינא דמקדכי אין להשיב הוא רק דיוצא לקבץ ברכה ראשונה כשמוציא ספר-תורה, וכמו שכתבתי

הַלְבוֹת קְרִיאַת סֵפֶר תּוֹרָה סִימָן קמג

ביאורים ומוספים

[ביה"ל ד"ה אין קורין בו]

עין בט"ז סימן נג ובפרי תדש שם.⁽⁷⁾

התורה הראשון, כתב הפמ"ג (א"א ס"ק ט) בשם הא"ר שאין לקחת את הספר השני שהכינו למפטיר בשביל לקרוא בו את הקריאה הראשונה, אלא יש להוציא ספר תורה אחר. והוסיף שם, שאפשר שהוא הדין ביום שמוציאים שלשה ספרי תורה, שאין לקרוא את הקריאה של אחד מהם בשני, משום שכל אחד מן הספרים הוכן למצותו. והקצו"ש (סי' עח ס"י) כתב, שהוא הדין ביום שיש בו שלשה ספרי תורה.

ואם אחרי שסיימו לקרוא בספר הראשון נמצאה טעות בספר השני, כתב בשו"ת חיים שאל (ח"ב סי' כ) שאין מוציאים ספר אחר ויקראו בספר הראשון, משום שבאופן זה אין צריך לגלול את הספר אלא פעם אחת, וכן כתב במנחת שבת (על הקצו"ש שם ס"ק יח), וכן הורה הגר"נ קרליץ (יד בקריאת התורה סי' נה סט"ז).

[משנ"ב שם]

יוציאו אַחֶרֶת וְיִקְרְאוּ שֵׁם שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים⁽¹¹⁾ וְיִכְרְךָ שֵׁם בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה לְבָד⁽¹²⁾.

(11) ואם לא נשארו שלשה פסוקים עד סוף הסדרה, כתב הקצו"ש (סי' כד ס"ח) שיתחילו מעט קודם כדי לקרוא שלשה פסוקים בספר השני.

(12) ואם הפסיק באמצע הפסוק, כתב הקצו"ש (שם) שיחזור ויתחיל בספר התורה האחר מתחילת הפסוק.

[משנ"ב שם]

שָׂאֵם כָּכָר קָרְאוּ שְׁלֹשָׁה פְּסוּקִים וְאָפְשָׁר לְהַפְסִיק שֵׁם, שְׂאִינוּ שְׁנֵי פְּסוּקִים סְמוּךְ לַפְּרָשָׁה⁽¹³⁾.

(13) כמבואר בשו"ע לעיל (סי' קלח ס"א) שאין לקרוא בתורה לסיים קריאתו פחות משלשה פסוקים לפני תחילת הפרשה שלאחריה, מפני הירצאים, שלא יאמרו שהעולה אחריו לא יקרא אלא שני פסוקים.

[משנ"ב שם]

יִקְרָא הַטְּעוֹת בְּעַל-פֶּה⁽¹⁴⁾.

(14) ואף על גב שקיימא לן שידברים שבכתב אי אתה רשאי לאומרם בעל פה, כתב המג"א (ס"ק ד) שלענין תיבה אחת שאין לה משמעות אלא אם כן מצטרפת היא לתיבה אחרת, לא נאמר איסור זה.

[משנ"ב שם]

אִי אָפְשָׁר לְהַפְסִיק שְׁמָה לְכָרֵךְ בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה, שְׂאֵם-כֵּן יִצְטָרֵךְ לְהוֹסִיף עַל מִנְיַן הַקְּרוֹאִים⁽¹⁵⁾.

(15) אמנם גם בלא זה לכאורה אי אפשר להפסיק, שאם יפסיק בקריאת הרביעי של ראש חודש, שהיא לדעת השו"ע לקמן (סי' תכג ס"ב) מ"ובראשי חדשיכם", ולדעת הב"ח והפר"ח שהובאו במשנ"ב שם (ס"ק ג) מ"וביום השבת", יהיה זה שני פסוקים סמוך לתחילתו או לסוף.

(7) שכתב השו"ע שם (ס"י) לענין שליח ציבור שלא נתמלא זקנו, שאין ממנים אותו מפני כבוד הציבור, ודעת הט"ז שם (ס"ק ב) שלא מועילה מחילת הציבור על כך, והפר"ח שם הביא ראשונים שדעתם שמועילה מחילת הציבור, ואף שכאן הביא שיש דעות בפוסקים, סתם במשנ"ב שם (ס"ק כג) שאין הציבור יכולים למחול על כבודם בזה.

אולם לגבי ציבור שיש להם ספר תורה אחד, וצריכים לגלול לקריאת המפטיר, ויושבים הציבור ושותקים ואין זה כבודם, כתב השו"ע לקמן (סי' קמד ס"ד) שגוללים וידחה כבוד הציבור, וביאר המשנ"ב שם (ס"ק טז) שמתמא הציבור מוחלים על כבודם כדי לקיים קריאת המפטיר בדין.

[משנ"ב ס"ק יג]

פֶּסֶק הַרְבֵּי רַבִּי יַעֲקֹב בֶּי-רַב דְּלַעֲנִין דִּיעָבֵד סוּמְכִין עַל דַּעַת קָצַת פּוֹסְקִים הַנִּלְלִים⁽⁸⁾.

(8) אולם לענין פרשת 'פרה' או פרשת 'זכור', שכתב השו"ע לקמן (סי' תרפה ס"ז) שיש אומרים שחיובן מדאורייתא, כתב הפמ"ג (משנ"ב ס"ק ב) שיש לחשוש לדעת הסוברים שאין יוצאים בקריאה בספר פסול ידי חובה, ואם קראו מקצת הפרשה ונמצאה טעות בספר התורה, יש להוציא ספר תורה אחר ולקרא בו מתחילת הפרשה.

ואם נמצאה הטעות אחרי שבת 'זכור', דעת הגר"נ קרליץ (ימי הפורים עמ' ק) שבפרשת כי תצא יכוון לצאת ידי המצוה, ואם כבר עברה פרשה זו יש לקרוא 'זכור' מתוך ספר תורה כשר, ובדיעבד יש לסמוך על הסוברים שאין צריך ספר תורה כשר, מאידך, בשו"ת תשובות והנהגות (ח"ג סי' רכא) כתב שלא מצינו בפוסקים שאם נמצא פסול בספר תורה שיחזור לקרוא 'זכור' וכן כתב בשו"ת פני האריה החי סי' יט, שאף שעיקר קריאת 'זכור' מדאורייתא, מ"מ חז"ל לא תיקנו לקרוא בציבור רק בזמנה, ולכן אין צריך לכוון בפרשת כי תצא לצאת ידי מצוה זו, וכן הורה הגר"ש אלישיב (שערי ימי הפורים שער ב אות טז).

[משנ"ב שם]

שְׂפִיכְשִׁירִין לְקִירוֹת פֶּה, וְעֻלְתָּה לָהֶם הַקְּרִיאָה⁽⁹⁾.

(9) ואף אם כבר נודע שספר תורה זה פסול, ושכחו הציבור והוציאוהו וקראו בו, כתב הא"ר (ס"ק ז) בשם שיירי כנסת הגדולה שעלתה להם הקריאה, ואינם צריכים להוציא ספר תורה אחר. מאידך, התורת חיים (סופר, ס"ק יב) כתב שאין להקל אלא באופן שחשבו שכבר תיקננהו [שכן היא הרגילות באותו מקום], אך לא בשכחו שספר התורה פסול.

[משנ"ב שם]

אֶף לְקִירוֹת פֶּה עוֹד אָסוּר, וּמוֹצִיאִין אַחֶרֶת וּמִתְחִילִין מִקְּוִים שְׂפִיכְשִׁירִין הַקְּרִיאָה⁽¹⁰⁾.

(10) וביום שמוציאים בו שני ספרי תורה ונמצאה טעות בספר

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמג

ביאורים ומוספים

השור"ע לקמן (סי' רו ס"ו) שאם נטל פרי אחר צריך לחזור ולברך. [ובטעם החילוק לדעת המשנ"ב בין אופנים אלו שצריך לחזור ולברך, לנמצא הספר פסול קודם שהתחיל לקרוא שאינו צריך לחזור ולברך, ראה מה שביאר הגר"ח פ' שיינברג (משמרת חיים ח"א עמ' יט ו-סו וח"ג עמ' מא)].

[שעה"צ ס"ק כ]

טעמם של הפצריכין לברך הוא משום דצדן לא קלה תפוקה קלל, כיון שנודע עד שלא התחילו לקרות קלל²¹.

(21) אמנם לענין מי שפשט את טליתו כדי להטיל בה ציציות מהדורות יותר וחזר ולבשה מיד, כתב בביה"ל לעיל (סי' כה ס"ב ד"ה מהדק ומברך) שאפשר שצריך לחזור ולברך, מאחר שנתבטלה בינתיים מצות ציצית מן הבגד, וכתב שאינו דומה למי שנפסקו ציציותיו אחר הברכה קודם הליבשה ומטיל ציציות אחרות שהדין הוא שאינו צריך לחזור ולברך, שכיון שהיה זה קודם הליבשה עדיף הוא [וראה מה שכתבנו שם ביאורו של הגר"ח אוערבך בדיון זה].

[משנ"ב ס"ק כג]

הקדוש יאמר לאחר פרכות ההפטרות האחרונות²².

(22) ואף שהקדוש נאמר מחמת קריאת התורה, כתב המג"א (סי' רפב ס"ק טז) שההפטרה אינה הפסק בין הקריאה לקדיש, משום שהיא שייכת לקריאה [וראה בהע' הבאה, מה הטעם שאין אומרים קדיש סמוך למפטיר].

וכן לגבי בית הכנסת שאין בו מי שיודע להפטיר מלבד אחד מהעולים לתורה, שכתב הרמ"א לקמן (סי' רפב ס"ה) שאם עדיין לא אמרו קדיש יפטיר מי שעלה לשביעי, כתב המשנ"ב שם (ס"ק כט) שיאמר את הקדיש אחרי ברכות ההפטרה, ומטעם זה גם כששכח לומר קדיש וזכר לאחר שכבר קרא המפטיר בתורה, לא יאמר קדיש עד לאחר קריאת ההפטרה וברכותיה.

[משנ"ב שם]

ואם לא נודע השעות עד לאחר שצאמו קדיש, יקרא למפטיר בספר-תורה זו שלשה פסוקים בלא ברכה²³.

(23) ובטעם דין זה כתב הדרך החיים (דיני טעות בספר תורה ס"ק ב), שאחרי שאמרו קדיש מוכרחים לקרוא פסוקים מהספר תורה, כמו שנפסק בשור"ע לקמן (סי' רפב ס"ה), והוא מפני הנכנסים שלא ידעו שהמפטיר קרא בתורה תחילה [וביאר המשנ"ב שם (ס"ק כח), שיש בזה בזיון לתורה, שאמרו בגמ' (מגילה כג, א) שהמפטיר צריך שיקרא בתורה תחילה מפני כבוד התורה, והיינו שעל ידי שהמפטיר עצמו קורא בתחילה בתורה רואים שהתורה היא עיקר].

ואם האחרון שקרא עדיין לא ירד, כתב השערי אפרים (שער ו סס"ד) שטוב שהוא יהיה הקורא למפטיר בלא ברכה, מלקרוא לאיש אחר.

[משנ"ב ס"ק טו]

והוא הדין אפילו לא נודע להם השעות עד אחר שצאמו אחר השעות שלשה או ארבעה פסוקים, גם-כן אין מתחילין אלא במקום שפסקו¹⁶.

(16) אבל אם נודעה להם הטעות והמשיכו לקרוא, כתבו המאמר מרדכי (ס"ק ט) והתורות חיים (סופר, ס"ק יב) שצריכים לחזור ולקרוא ממקום הטעות, ובטעם הדבר כתב המאמר מרדכי, שכיון שנודעה להם הטעות נחשב הדבר כ'לכתחילה'.

[משנ"ב ס"ק יז]

ועל-כן גומר וכו'¹⁷.

(17) ואם נמצאה הטעות בשני וחמישי ובשבת במנחה אחרי שקרא לעולה השלישי שלשה פסוקים, ויחד עם הקרואים הקודמים קראו עשרה פסוקים, כתב בשו"ת חיים שאל (ח"א סי' עד אות יד) שאין צריך להוציא ספר אחר [ולדעת השור"ע אינו מברך לאחריה, ולדעת הרמ"א מברך לאחריה]. וראה בכף החיים (ס"ק כב) מה שכתב בענין זה.

[משנ"ב ס"ק יח]

הינו שיקרא שם שלשה פסוקים¹⁸.

(18) ולא נתבאר אם ראוי לקרוא יותר משלשה פסוקים, ודעת השערי אפרים (שער ה ס"ג בפתחי שערים) שלא יקרא יותר משלשה פסוקים, ומשום שלדעת המרדכי אינו יוצא בברכה ראשונה על ספר זה, לכן גם לדעת השולחן ערוך עדיף למעט בפסוקים, וכן כתב בשו"ת מהרש"ם (ח"ח סי' כז) שראוי שלא יקרא יותר משלשה פסוקים.

[משנ"ב ס"ק יט]

מה לי ספר-תורה זו או אחרת¹⁹.

(19) וכעין סברא זו כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרלט ס"ק צד) בשם הבית מאיר, לענין ההולך באמצע סעודתו מסוכתו לסוכת חבירו, שאינו צריך לחזור ולברך שם 'לישב בסוכה', דמה לי סוכה זו או סוכה אחרת.

[משנ"ב ס"ק כ]

והעולה שפך ברוך אין צריך לברך שנית אם לא הפסיק בשיחה בין-תים²⁰.

(20) אמנם לענין מי שנטלו ממנו את השופר בין הברכה לתחילת התקיעות, כתב לקמן (סי' תקפה ס"ק ד) שצריך לחזור ולברך, וכתב בשעה"צ שם (ס"ק יג) שמקור הדין הוא משו"ת בנין עולם, ושם דימה דין זה לנמצא ספר תורה פסול קודם שהתחילו לקרוא, שצריך לחזור ולברך. ולענין מי שבירך על התפילין והוצרך לקחת תפילין אחרות, כתב לעיל (סי' כה ס"ק ג) שצריך לחזור ולברך, ודימה זאת למי שבירך על הפרי ונפל ממנו ונאבד או נמאס, שכתב

הלכות קריאת ספר תורה סימן קמג

באר הגולה כז

ז' חסדקא שם
ובכ"א
וקרא"ש וסוד

כך שנאמר שהאחרת יהיה יותר קשר (אגור ופסקי מהרי"א סימן פ. ורי"א"ו ומהרי"ל פסקו דאין להביא ספר-תורה אחרת, ובית-יוסף פסק דצריך להוציא ספר-תורה אחרת), לכן (כח) צריך לחלק כך. ובשעת (י) הדחק שאין לצבור רק ספר-תורה פסול ואין שם מי ששכח לתקנו, יש אומרים דיש לקרות בו בצבור ולכרף עליו (כלבו ואבודרהם), (כט) ויש פוסלין (תשובת הרשב"א תפ"ד ות"ה ומיימוני פ"י מהלכות ס"ת). ואם (ל) חמש אחד שלם בלא טעות (לא) * יש להקל (לב) לקרות באותו חמש אף-על-פי שיש טעות באחרים (ר"ן): ה' **בית-הכנסת (לג) שאין בהם מי שיודע לקרות אלא אחד, יכרף ויקרא קצת פסוקים ויכרף לאחריהם, וחוזר לכרף תחלה וקורא קצת פסוקים ומכרף לאחריהם, וכן יעשה כמה פעמים כמספר העולים של אותו היום:**

באר היטב

ביתר אות לא שיהיה זה, ע"כ שמעתי. ונ"ל דהנחת אות יש לסמוך על הכ"ח שהבאתי לעיל ס"ק ה' ולהשלים הג' פסוקים או הפרשה עם זה שנמצא השעות ומכרף אז לאחריה ואח"כ מוציא אחרת ומשלימין מנני הקרואים בס"ת האחרת, וכו' יש לומר דכל הפוסקים מודים, וק"ל. אם נטף טפה של שיעור על אותיות ס"ת, אם נראין האותיות קשר, הלק"ט ח"א סימן צט. ואם ארע זה בשבת ואין נראין האותיות, כתב בתשובת שבות-יעקב ח"ב סימן ד' בשם לקוטי-פרדס שאין שם פסול על ס"ת בשביל זה, והוא ז"ל דחה דבריו וכתב דפסול, וכ"כ שם בשם חנוך-בית-יהודה סימן ה' וכן פסק בתשובת פתח-שושן קל"ב סימן ב. אף אם נתיבש השעור שיוכל להסירה כל-אחריו דהניגו שיקבל הגויל של ס"ת וע"כ בן יפל, כתב בתשובת שבות-יעקב שם שמתר ואין כאן משום מקרה, והבאר היטב אשר לפני בס"י שם ס"ק ד' מכשיר הס"ת בכל ענין בלי שום טעם ורצון, ע"ש: (י) הדחק, מותר"ם מלובלין פסק דאם נמצא טעות בס"ת ואין שם אחרת לשלים ו' קרואים בס"ת זו ולא יוסיף צליהם, ולמנחה אין להוציא דאניה חובת היום. ומ"א כתב דאפילו במקום שהיא חובה אין להוציא להקטלה אלא חמש א' שלם וקמ"ש רמ"א כאן [ובספר אליה רבה חולק על מ"א ופוסק דאף בשחרית מוציאין אותה, ע"ש]:

באר הלכה

עד כאן לשונו: * יש להקל לקרות וכו'. עין במשנה בריה. ועין בבאור הגר"א שכתב דלפרוש רש"י משמע דאין להקל בזה. ובאמת הרי"ן שהביא דין זה בשם רבנו [והוא הרשב"א, כמו שכתב באלה בזה] לא החליט בן למצוה רק להלכה, כמו שכתב שם להקדא, גם המעין בתשובתו סימן תרי"א לא שלא כתב בן רק למד מרצא, עין שם. ועין בבית-מאיר שגם הוא מספק בדין זה⁽⁴²⁾, ועין בשערי-אפרים שכתב בס"ן שאין מהנהג להקל בזה, עין שם טעמו בפתיחת-שערים. ומכל מקום נראה שמהנהג להקל בזה אין למחול בידו:

דאפילו בחסרות ויתרות מוציאין, ועל-כן הכריע הרמ"א לנפשה זה החלוק להלכה: (כט) **ויש פוסלין**, הוא בדעת המחבר לעיל בסעיף ג, וכן סתמו האחרונים דלכתחלה לא יוציאו אפילו לחובת היום. אמנם אם התחילו לקרות ואחר-כך נמצא בה טעות, ואין שם ספר-תורה אחרת זולתה, (מז) **יש אומרים** דגומרינן שבועה קרואים ומכריזין לפניה ולאחריה, רק המפסיד יהיה השביעי, והקדיש יאמרו אחר ההפסדה. והדגול מרובה כתב דאין להכריז בברכות באפ"ן זה, וכן כתב בשערי-אפרים שער ו' אות סא, אלא ישלים עם העולה הזה שנמצא אצלו השעות הפרשה שלו ולא יכרף ברכה אחרונה, רק יצמד שם, והשליח-צבור יקרא לעולים אחרים עד תשלום שבועה עולים, ולא יכרף כלל, רק השליח-צבור יקרא לכל אחד פרשה שלו עד גמר הסדרה, וזה העולה שנמצא השעות בקריאה שלו העומד שם לא יסיח דעתו ויקרא בלחש עמהם, ובגמר הסדרה יכרף הוא ברכה האחרונה, והוא יאמר גם-כן ההפסדה בנביא בברכותיה; ויש מי שכתב שיאמר ההפסדה בלי ברכות. עד כאן לשונו (ועין בפתיחת-שערים שכתב שגם הדגול מרובה מודה בכל זה, עין שם). ואם נמצא הטעות בשלישי או בשאר העולים אחר סיום קריאתו שברכה ברכה אחרונה, ואין שם ספר-תורה אחרת זולתה, יקרא הקורא שאר הפרשיות (מז) עד גמר הסדרה בלא ברכה⁽⁴⁰⁾: (ל) **חמש אחד וכו'**, הנינו, (מח) שכל הספר-תורה הוא בגליון אחד, אלא שאין שלם בלי טעות אלא חמש אחד, אכל אם אין שם פי אם חמש אחד, לכלי עלמא אין קורין בו, וכדלעיל בסעיף ב: (לא) **יש להקל**, הנינו, אפילו לדעת היש-פוסלין הנ"ל דאסרי אפילו בשעת הדחק⁽⁴¹⁾, כל זה הוא אם הפסול נמצא באותו חמש שרצה לקרות בו, אכל בחמשיין השלמים אין להחמיר (מח) בשעת הדחק, כיון שצ"ל כל-פנים בחלק זה שהוא קורא בו הוא שלם; ולא דמי לחמש אחד שפסול לכלי עלמא לקרות בו וכדלעיל בסעיף ב, שאני התם שאינו כבוד לצבור לקרות בחמש אחד, מה שאין בן הקא שיש כל החמשה חמשיין ביחד: (לב) **לקרות**, רוצה לומר, בברכה, ועין בבאור הלכה: ה' **שאין בהם וכו'**, רוצה לומר, שאינם יודעים לקרות אחרי השליח-צבור מלה במלה מתוך הכתב. והמחבר אביל לטעמה בסימן קלט סעיף ב דכתב

שער הציון

(מח) חיושי ר' עקיבא איגר: (מז) בן משמע מהמגן-אברהם דמסכים בזה למח"מ לובלין: (מח) וכו' דכבר הוא סלק עצמו בהכרעה אחרונה, הוא ואחרים שרין, ויוכל הקורא לקרא לפניו או לפני שאר אנשים. ובפתיחת-שערים משמע דטוב יותר שיקרא הקורא לפני זה העולה שאר פרשיות הסדרה

